

Min barndoms djur och odjur

En enkel uppteckning om smärre djur finnandes på en vanlig bondgård, när detta sekel var mycket ungt. Alltså:

Den som är uppväxt på den s k vischan (=bondlandet) vet, att en del djur var man tvungen att bekanta sig med. En del av de bekantskaperna hade lätt för att övergå från vanlig vänskap till varmaste kärlek. Så man fick lov att noga tänka sig för från första mötet.

Kom t ex en eller två små griskultingar till gårds, så fick man lov att komma ihåg redan vid hälsningsgrymtandet, att ett grisliv är på sin höjd 5 – 6 månader. Den lilla tid grisen fick kuta omkring i sin stia och vara till glädje, den tiden var blott alltför kort. Det var också roligt att sticka fingrarna i munnen på de glada små kalvarna, men ibland bet de till ganska hårt.

Får i Mårdäng. Foto: UfO

De små lammen, ulliga och gulliga, kunde man ge en kyss då och då. De var ju så rena om sin lilla trut (tyckte man då).

Om en tacka fick för många lamm, fler än två, så kunde det hända att hon inte ville amma alla de små. På vintern hade man därför en liten liggplats invid kallspisen i bondköken. En flaska ljummen mjölk fanns också till hands åt den lille som inte passade in i sin egen familj i fårkätten. Nappar till flaskan fanns att köpa i handelsbo'n. Nya små lamm kom ju, såväl vår som höst. Nya upplagor, så man fick glömma dem, som måste bort. Ibland går det dock inte så lätt att glömma någon som gjort en glad bara genom att finnas till Om det så bara är ett får.

Kanske allt det levande i lagårdar och svinstior gjorde sitt till för att främja ett annat djurliv, nämligen loppan. Att ha löss i min barndom räknades som rena lortaktigheten. Plåtbricka, anisolja och finkam (helst av mässing) förekom flitigt när de små djuren skulle dräpas. Ordet ”dräpa” förekom inte i någon större utsträckning i det gamla Oppalamålet. Man dräpte dock de löss, som med finkammens hjälp hamnat på brickan. På vintrarna skulle sängkläderna ut på snödrivorna, helst på skarsnö, en gång i veckan. De gamla hederliga sticktäckena var roliga fångstplatser. Kalla vintermornar var det ett sannskyldigt nöje att ge sig ut och dräpa. Visst var det iskallt för det mesta, men då orkade inte de små svarta kräken hoppa så högt och långt som annars. Vad vi skrattade, Signe och jag, och kände oss som stora segrare, när vi fick dräpa en loppa. Triumferande sa man: Nästa natt, du lilla odjur, biter du mej inte. De stora björntrådknutarna på täckets avigsida var svarta de också, så vi tog miste ibland och klämde till en knut. Då var förstas besvikelsen stor.

En av mina skolkompisar fick följa sin pappa till torget ibland. Det hade fallit sig så att en loppceirkus gästade Gävle en lördag. Min kamrat berättade sedan om dessa märkvärdiga lydiga små djur. På den kvinnliga domptörens befallning drog lopporna en liten vagn efter sig och de kunde en massa andra tricks, som på oss åhörare verkade helt otroliga. Hur önskade jag inte att vi också fått köra till stan på lördagarna. Men vi körde bara till Strömsbro vi. Och där var ju allt så rent och fint, så där kanske de inte ens hade loppor i sängarna.

/Maja

[Hillebygden, Nr. 1, 1988]